

แนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์

Guidelines for Promoting Buffalo Conservation Ban Kra-om Kra-om Subdistrict of Samrong Thap District, Surin Province

สุจิตรา ลีตี^{1*}, วีรยุทธ จันทร์อ่อน², และ นกน้อย สุดดี³

Sujitra Leetee^{1*}, Weerayut Jan-on², and Noknoid Suddee³

¹ ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์; Kra-om Subdistrict, Samrong Thap District Surin Province.

²⁻³ บ้านใหม่ ตำบลโคกยาง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์; New house, Khok Yang Subdistrict, Prasat District, Surin Province.

*Corresponding Author; e-mail : 264129020118@srnu.ac.th

Received : January 28, 2024; Revised : March 26, 2024; Accepted : March 27, 2024

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพทั่วไปของหมู่บ้านกระออม 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออม 3) เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออมเพื่อการอนุรักษ์กระบือ บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยการใช้แบบสอบถามร่วมกับการสอบถามรายด้านที่เกี่ยวข้องกับแบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม เครื่องที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม(interviewschedule) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และใช้สถิติค่าความถี่ (frequencies) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด(minimum) ค่าสูงสุด (maixmum) โดยผู้ร่วมตอบแบบสอบถามจำนวน 233 ราย จากการศึกษาริบทพื้นที่พบว่า บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์เป็นชุมชนมีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการเลี้ยงกระบือ มีแหล่งอาหารจากธรรมชาติที่เพียงพอ มีแหล่งน้ำอยู่ทั่วไปในบริเวณที่มีการเลี้ยงกระบือเป็นแหล่งน้ำสำคัญที่ชาวบ้านใช้ในการเลี้ยงกระบือ เมื่อต้นกระบือออกจากคอกเลี้ยงแบบติดอยู่กับหลักเป็นหลักแหล่งในการเลี้ยง ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือเกษตรกรรม เลี้ยงปศุสัตว์ รับจ้างทั่วไป ปลูกพืชสวน ไม้ยืนต้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการทำเกษตรอินทรีย์ สำหรับการการศึกษาความเสี่ยงในชีวิตของเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือพบว่าโดยรวมแล้วชาวบ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีความเสี่ยงในการใช้ชีวิตน้อย แต่ประเด็นที่ยังมีความเสี่ยงอยู่มากคือ ความเสี่ยงด้านการอนุรักษ์กระบือ โดยเฉพาะการขยายเพาะพันธุ์กระบือที่ตรงตามความต้องการ เนื่องจากแม้ในปัจจุบันการเลี้ยงกระบือจะไม่ได้เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้งานแต่จะเป็นการเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ต่อไปเรื่อย ๆ การขยายพันธุ์อย่างถูกวิธีจะสามารถทำให้การอนุรักษ์กระบือเกิดความสำเร็จได้มากขึ้น

คำสำคัญ (Keywords) : อนุรักษ์, กระบือ, ขยายพันธุ์

Abstract

Guidelines for promoting buffalo conservation. The primary objectives of this research are as follows 1) To investigate the historical background and the current state of Kra-om village. 2) To examine the challenges impediments encountered in the process of raising

buffalo in Kra-om vi To analyze the prevailing practices and strategies for buffalo-raising in village, with a specific focus on buffalo conservation. This research is centered on n Kra-om, situated within the Kra-om Subdistrict of the Samrong Thap Dist Province. Data acquisition was conducted through the administration of a structured questionnaire (interview schedule) and through the facilitation of group discussions. The gathered data was subjected to comprehensive analysis utilizing the SPSS computer software. This analysis encompassed the computation of frequency statistics, the determination of percentage values, the calculation of the average (mean), as well as the assessment of the minimum and maximum values.

Through a comprehensive examination of the area, it is evident that Ban Kra-om, located in the Kra-om Subdistrict of Samrong Thap District, Surin Province, is a unity uniquely suited for buffalo raising. The region boasts abundant sources and a profusion of water bodies, making it an invaluable resource for villagers engaged in buffalo husbandry. These water sources serve as essential assets for villagers when releasing their buffaloes from pens to graze or when tethering them. The primary occupation of most villagers revolves around agriculture, which encompasses livestock rearing, general employment, and the cultivation of paddy crops to maximize returns. The practice of organic farming is also prevalent. On assessing the risks inherent in the lives of buffalo farmers within the community, it is discerned that, overall, residents face relatively low levels of risk. However, a prominent exception is the challenge associated with deforestation, particularly concerning the expansion of buffalo breeding to meet the community's needs. While the current buffalo rearing endeavors are not primarily for consumption but instead focus on sustaining the buffalo population, it is essential to ensure that breeding programs adhere to best practices to enhance the prospects of successful buffalo conservation.

Keywords : Conserve, Buffalo, Propagate

บทนำ (Introduction)

บ้านกระออม หมู่ 1 ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีสาธารณูปโภคค่อนข้างที่จะสมบูรณ์ มีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ แหล่งป่าไม้ อาหารที่อุดมสมบูรณ์ ทางคมนาคมสะดวก สามารถเดินทางติดกับอำเภอต่างๆโดยรอบ มีการจัดผังหมู่บ้านได้น่าอยู่ หมู่บ้านสะอาดด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่แล้วนอกจากรายได้จากการเกษตรชาวบ้านจะไม่ค่อยมีรายได้จากทางอื่นมากนัก ในปกติวันพุธของหมู่บ้านจะมีการตั้งตลาดทำให้มีทางเลือกเพิ่มขึ้นสำหรับผู้ที่ต้องการเพิ่มด้านเกษตร คนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำนาปลูกพืชสวน เป็นต้นด้านสาธารณูปโภคมีไฟฟ้าใช้ทั่วทั้งหลัง ในถนนมีไฟติดเป็นจุด ๆ สะดวกต่อผู้ใช้รถใช้ถนน ชุมชนบ้านกระออม ในช่วงฤดูฝน ปีที่มีฝนตกเป็นปริมาณมากทำให้น้ำท่วมได้ง่าย มีแหล่งน้ำ รวมถึงมีแหล่งป่าไม้ที่มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์หลากหลายแหล่ง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ป่าชุมชนเป็นจำนวนมาก ประชาชนเข้าไปใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติภายในป่าชุมชนริมลำน้ำด้านต่าง ๆ เช่น หาผักผลไม้ป่า หาเห็ดป่า ขุดมัน เลี้ยงสัตว์

พร้อมทั้งนำมาประกอบอาหาร อีกทั้งทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนยังเป็นแหล่งสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้นทุกปี

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพทั่วไปของหมู่บ้านกระออม
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออม
3. เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออมเพื่อการอนุรักษ์

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

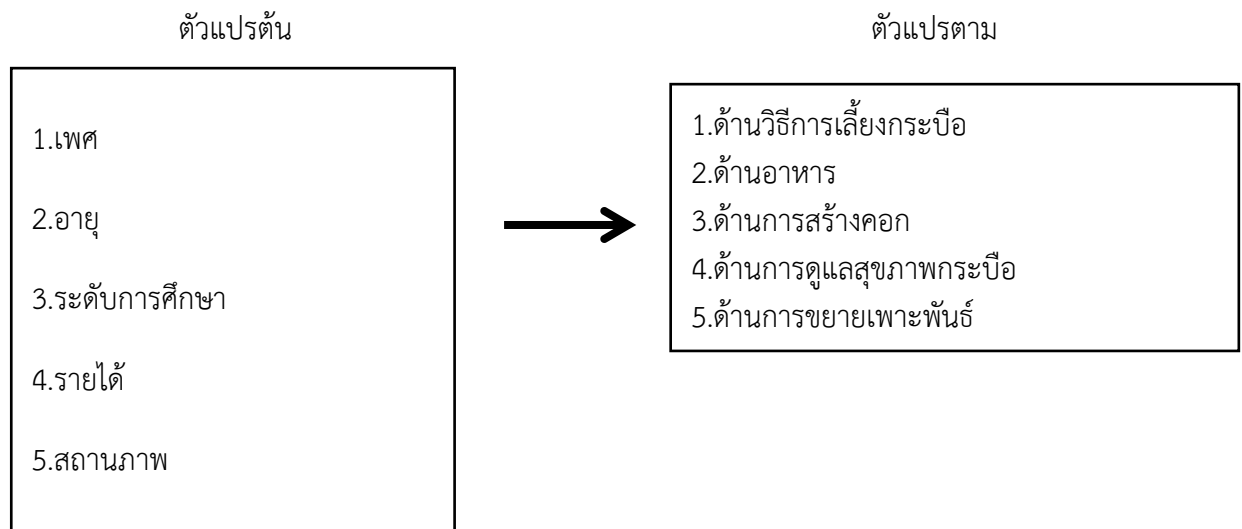
จิราภรณ์ คชเสนีย์. (2549) ได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีการอนุรักษ์และการอนุรักษ์มีรากฐานมาจากการจัดการทรัพยากร และธรรมชาติวิทยาโดยมีกระบวนการขั้นตอนพื้นฐาน 2 ประการประการที่หนึ่ง คือ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่ไม่สามารถเกิดขึ้นมาทดแทนใหม่ได้นั้นมีจำกัดประการที่สอง คือ ทรัพยากรธรรมชาติประเภทที่สามารถเกิดขึ้นมาทดแทนใหม่ได้จำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างระมัดระวังเพื่อไม่ให้สูญสิ้นไป ดังนั้นการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อไม่ให้เกิดความสูญเสียสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ และเพื่อให้แน่ใจว่าคนในรุ่นต่อไปจะมีทรัพยากรธรรมชาติอย่างพอเพียง และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ควายมีการเรียกแตกต่างกันไปแต่ละชาติแต่ละภาษา เช่น ภาษาจีนเรียกว่า "ส่วยหนิว" (Sui Nui) ภาษาฟิลิปปินส์เรียกว่า "คาราบาว" (Carabao) และภาษาไทยเรียกว่า "ควาย" (Khway) ภาษาขามมาเลย์ เรียกว่า "เกรเบา" (Krabao) พันธุ์ควายในโลกมี 2 ชนิด คือควายป่าและควายบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งควายบ้านออกไปได้อีก 2 ประเภทดังนี้คือ ควายปลัก (Swamp Buffalo) และควายน้ำ (River Buffalo) ประเทศในแถบเอเชีย มีการเลี้ยงควายปลักเป็นจำนวนมากใช้สำหรับทำงานในท้องนาเพื่อปลูกข้าว และลากเข็น เมื่อควายใช้งานไม่ไหวแล้ว ก็จะส่งเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อใช้เนื้อเป็นอาหาร

เอี่ยม ทองดี. (2543) ควายปลัก มีความแข็งแรง มีกับเท้าใหญ่ เคลื่อนไหวและเจริญเติบโตช้าไม่ค่อยทนความร้อนจะแสดงอาการทรมานทรมายเมื่อไม่ได้ลงน้ำ เป็นเวลานาน ชอบแช่ในโคลนตมเพื่อป้องกันแสงแดดและแมลงรบกวน ได้แก่ ควายอินโดนีเซีย และควายไทย เป็นต้น ควายปลักของไทยมีลักษณะขนาดและสีคล้ายควายในพม่า กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ซึ่งมี 2 สีคือ สีเทาเข้มเกือบดำและสีเผือก-ผิวหนังสีชมพู

จิราภรณ์ เกตุบุรณะ. (2556) สำหรับควายน้ำหรือควายแม่น้ำ (River Buffalo) พบในอินเดีย ปากีสถาน อียิปต์ ยุโรปตอนใต้ส่วนใหญ่เป็นควายที่ให้น้ำนมมากกว่าควายชนิดอื่นชอบน้ำสะอาด ไม่ชอบลงโคลน ได้แก่ ควายอียิปต์ ควายคอเซียน และควายเมดิเตอร์เรเนียน เป็นต้นต้นควายแม่น้ำเพิ่งเข้ามาสู่ประเทศไทยประมาณสมัยรัชการที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ และส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงอยู่ในส่วนราชการ ควายยังไม่มีมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคนไทยมากนัก

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

แนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงQuantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นลักษณะการสอบถามถึงความคิดเห็นในแต่ละด้านโดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มประชากรในชุมชนบ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ มีประชากรทั้งหมด 180 ครัวเรือน จำนวน 560 คน โดยแบ่งเป็น 4 คุ่มได้แก่1) คุ่มเหนือวัด 2) คุ่มเจริญรุ่งเรือง 3) คุ่มตอนดู่ และ4) คุ่มดงปะจิก1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ชาวบ้านในการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 233 ราย ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Ya mane) และการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เพื่อให้ได้จำนวนตัวอย่างที่น้อยตามสัดส่วนของคณะ ซึ่งใช้ระดับค่าความเชื่อมั่นที่ 95% ที่นัยสำคัญ 0.05 ดังนี้

$$\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่าง} = N / 1 + N(e)^2$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่าง หรือขนาดของประชากรตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N = จำนวนหน่วยทั้งหมด หรือขนาดของประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

ประชากรทั้งหมด เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{แทนค่าสูตร} \quad n &= 560 / 1 + 560(0.0025) \\ &= 560 / 2.4 \\ &= 233\end{aligned}$$

ดังนั้น จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 233 ราย

2. การสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 แบ่งประชากร ทั้งหมด 560 คน เป็น 5 สถานภาพประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ

2.2 ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนโดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนประชากร โดยใช้คะแนนเป็นเขตพื้นที่ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วนโดยใช้สูตร ดังนี้

$$\frac{\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม} = \text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมดจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	คุ่ม	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	คุ่มเจริญรุ่งเรือง	145	60
2	คุ่มเหนือวัด	180	75
3	คุ่มดอนคู	130	55
4	คุ่มดงปะจิก	105	43
รวม		560	233

การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Qualitative Research) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเกี่ยวกับแนวเสนอนุรักษ์กระบือ บ้านกระอ่อม ตำบลกระอ่อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระอ่อม ตำบลกระอ่อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรในชุมชนบ้านกระอ่อม ตำบลกระอ่อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ มีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบ (Checklist)

2) ตอนที่ 2 แบบสอบถามแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือบ้านกระอ่อม ตำบลกระอ่อม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตามแบบของ ลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 25 ข้อ

3) ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือบ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นแบบปลายเปิดการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ บุญชม ศรีสะอาด. (2552)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 - 5.00 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 -4.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 -3.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 -2.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 -1.49 หมายความว่า ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพทั่วไปของหมู่บ้านกระออม 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออม 3. เพื่อศึกษารูปแบบการเลี้ยงกระบือในหมู่บ้านกระออมเพื่อการอนุรักษ์ในส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาบูรณาการ เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาสาระตามขอบเขตของการวิจัย

2. หลังจากได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ ผู้วิจัยนำไปเป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์ ในประเด็นปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือและข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ

3. ผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างจากการดำเนินการ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In -Depth Interview) ครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 233 คน ประกอบด้วยชาวบ้านในชุมชนบ้านกระออม ตำบลกระออม อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน 233 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวผู้วิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลเชิงปริมาณโดยเป็นประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในอันดับท้ายและเป็นประเด็นที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาแนวทางส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลดังกล่าวมากำหนดเป็นประเด็นคำถามจากนั้นได้นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อปรับแก้ไขก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจะใช้เวลามากน้อยแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเวลาที่เข้าทำการสัมภาษณ์ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความสะดวกในการให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด

6. ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เนื่องจากความน่าเชื่อถือของการวิจัยเชิงคุณภาพ ขึ้นอยู่กับตัวผู้วิจัยและข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผลการวิจัย (Research Results)

1. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 และเพศชาย จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1

2. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมาจะมีช่วงอายุระหว่าง 51 ถึง 60 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 มีช่วงอายุระหว่าง 31 ปี

ถึง 51ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 มีช่วงอายุระหว่าง 20 ปี ถึง 30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 15.9 ตามลำดับ และสุดท้ายคือมีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

3. ระดับการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 รองลงมาจะมีระดับการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.6 มีระดับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 และสุดท้าย คือ มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

4. รายได้พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีรายได้ต่ำกว่า 5000 บาทต่อเดือน จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมาจะมีรายได้ระหว่าง 5001 บาท ถึง 15000 บาทต่อเดือน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ตามลำดับ และสุดท้าย คือ มีรายได้ระหว่าง 15001 บาท ถึง 20000 บาทต่อเดือน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.4

5. สถานภาพพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะมีสถานภาพสมรส จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 รองลงมาจะมีสถานภาพโสด จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3 มีสถานภาพหม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ตามลำดับ และสุดท้าย คือ มีสถานภาพหม้าย (หย่าร้าง) จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

สรุป สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 44.2 มีรายได้ต่ำกว่า 5000 บาทต่อเดือน จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 มีสถานภาพสมรส จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 สรุปภาพรวมผลการเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระอ้อม ตำบลกระอ้อม อำเภอสำโรงท่า จังหวัดสุรินทร์ ตามประเภทรูปแบบการอนุรักษ์ 5 ด้าน โดยจำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และสถานภาพ ตามสมมติฐาน ที่ 1-5

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ค่าทดสอบ	ค่า sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	t - test	0.166	-	✓
2	อายุ	F-test	0.007*	✓	-
3	ระดับการศึกษา	F-test	0.004*	✓	-
4	อาชีพ	F-test	0.557	-	✓
5	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	F-test	0.207	✓	✓

*หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางสรุปได้ว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้แตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีแนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

แนวทางการส่งเสริมอนุรักษ์กระบือ บ้านกระอ่อมต่อไป ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านวิธีการเลี้ยงกระบือ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมา ในภาพรวมทั้งหมดของด้านวิธีการเลี้ยงกระบือ มีค่าความคิดเห็นในระดับปานกลางจะมีอยู่หนึ่งข้อ คือการแยกเลี้ยงกันระหว่างกระบือที่ตั้งครรภ์กับกระบือที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ หากมีการแยกเลี้ยงจะทำให้เกิดการดูแลยากในตัวผู้เลี้ยงเอง ยกเว้นในกรณีที่มีการคลอดลูก ซึ่งหากมองโดยภาพรวมแล้ว สิ่งที่จะควรส่งเสริมมากยิ่งขึ้น คือความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเลี้ยงกระบือที่ปลอดภัยและมีส่วนช่วยให้การอนุรักษ์กระบือเป็นไปอย่างราบรื่นมากขึ้น

2. ด้านอาหาร จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมา ทำให้พิจารณาในด้านอาหารได้ว่าในเมื่อประชากรส่วนมากมีความต้องการที่จะใช้อาหารที่มีตามธรรมชาติในการเลี้ยงกระบือ จึงควรเน้นไปที่การสร้างอาหารที่ประชากรส่วนใหญ่ต้องการที่จะใช้ในการเลี้ยงกระบือ ซึ่งสามารถเป็นการค้นหาพันธุ์หญ้าหรือพืชที่มีสารอาหารที่มีประโยชน์แก่กระบือเพื่อที่จะนำไปให้ประชาชนได้ทดลองใช้ในการปลูก นอกจากจะเป็นพืชที่มีสารอาหารที่สำคัญแล้วต้องเป็นพืชที่ปลูกง่ายโตไว สามารถขยายพันธุ์ต่อได้เรื่อย ๆ การดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก ในปัจจุบันหญ้าที่เริ่มเห็นปลูกมากขึ้น ก็คือ พันธุ์เนเปียร์

3. ด้านการสร้างคอก คอกโดยปกติของบ้านกระอ่อมจะเป็นรูปแบบคล้ายกันแทบทั้งหมด และเป็นการสร้างคอกที่มีความปลอดภัยต่อกระบือทั้งจากสภาพอากาศและการหลุนหายของกระบือ ในแนวทางการที่สามารถต่อยอดได้จากด้านนี้จะเป็นการเลือกสถานที่ในการสร้างคอกให้กระบือ ทั้งที่ไม่ส่งกลิ่นรบกวนจนเกินไปและสามารถที่จะดูแลสอดส่องความปลอดภัยของกระบือได้สะดวก รวมไปถึงไฟส่องสว่างที่จะช่วยให้การดูแลกระบือที่อยู่ภายในคอกเกิดความปลอดภัยทั้งกับกระบือและผู้เลี้ยงเอง

4. ด้านการดูแลสุขภาพกระบือ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมา ในภาพรวมทั้งหมดของด้านการดูแลสุขภาพกระบือ พบว่าประชากรส่วนใหญ่จะมีโอกาสที่จะให้กระบือนอนปลักน้อย และไม่ค่อยมีการจุดไฟเพื่อไล่แมลง รวมถึงการที่ไม่ค่อยให้กระบือทานแร่ธาตุ จากการวิเคราะห์จึงอยากจะส่งเสริมเป็นวิธีการที่ปลอดภัยทั้งกับคนและกระบือ เป็นการส่งเสริมให้มีการใช้พืชที่มีแร่ธาตุสูงให้กระบือทานแทนการกินแร่ธาตุเพื่อลดต้นทุนในการซื้อแร่ธาตุ อาจจะหันไปใช้สมุนไพรที่มีสรรพคุณช่วยไล่แมลงผ่านวิธีการที่ช่วยให้กลิ่นหอมมากขึ้น ลดคว้นจากการจุดไฟไล่แมลง เพิ่มความปลอดภัยให้คนเลี้ยงและกระบือ

5. ด้านการขยายเพาะพันธุ์ จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมา ในภาพรวมทั้งหมดของด้านด้านการขยายเพาะพันธุ์ ประชากรส่วนใหญ่ไม่นิยมเลือกการผสมเทียม เนื่องจากโอกาสในการติดหรือการตั้งท้องของกระบือมีน้อยกว่าการผสมแบบตัวต่อตัวระหว่างแม่พันธุ์กับพ่อพันธุ์ ดังนั้น สิ่งที่จะควรมีคือการคัดสรรพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ที่ดีเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมานั้นมีคุณภาพต่อไปโดยทั้งการให้ความรู้ในการคัดสรรหรือการมีแม่พันธุ์ที่มีคุณภาพภายในหมู่บ้านองค์ความรู้ใหม่ (Originality and Bobby of Knowledge)จากการวิจัยพบว่าในการอนุรักษ์กระบือแนวทางที่คนส่วนใหญ่สามารถจะปรับเปลี่ยนแล้วสามารถจะต่อยอดได้มากขึ้น คือด้านอาหารและการคัดเลือกพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์ของกระบือ เนื่องจาก2อย่างนี้สามารถที่จะควบคู่กัน

ไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ เมื่อมีพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดีควบคู่กับการอาหารที่ดีมีคุณภาพ มีประโยชน์ต่อร่างกาย จะทำให้การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์กระบือเป็นไปอย่างยั่งยืนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ควรมีการทำความเข้าใจในประเด็นที่จะศึกษาเพื่อให้การต่อการดำเนินการ
2. ควรมีแหล่งข้อมูลที่สามารถหาข้อมูลได้สะดวก
3. ควรมีการติดตามผลการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิรากรณ์ คชเสนี. (2549). *มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิตา บัณฑุงศ์. (2556). *ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลงในคน ข้าว นา ควายในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ฤทธิ์ อยู่เย็น. (2562). *รูปแบบการจัดการเลี้ยงโคและกระบือต่อวิถีชีวิตยั่งยืนของ ชุมชนปกาสัยเกะญอในบ้านผาด่าน ตำบลทากาศเหนือ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

